

Till
Utrikesdepartementet
E-post: ud.remissvar@regeringskansliet.se

Alvik den 26 mars 2025

Yttrande

SOU 2024:77 Ett modernt och anpassat regelverk för krigsmateriel

Sveriges kristna råds medlemskyrkor har sedan länge ett stort engagemang i frågor om vapenhandel. Nära relationer med kyrkor i länder dit svenska vapen exporteras, som till exempel Sydafrika, har spelat en viktig roll. I många konfliktregioner är konventionella vapen lättillgängliga och riskerar att användas inte bara i krigstider utan också i samband med våld i hemmet och kränkningar av mänskliga rättigheter. Kyrkornas globala nätverk vittnar om erfarenheter av att säkerheten inte ökar med fler vapen. Sveriges kristna råd har även återkommande förordat en svensk underskrift av FN:s konvention om kärnvapenförbud.

I de kristna kyrkornas teologi står den sårade jorden liksom den sårbara människan i centrum. Teologiskt utmanas kyrkorna av de gammaltestamentliga profeterna (t.ex. Jesaja 2:4 och Sakarja 9:10) som formulerar visionen av ett samhälle där svärd smids till plogbillar och där vapenmakten spelat ut sin roll. Jesus ickevåldsbudskap är tydligt, vi uppmanas att älska våra fiender (t.ex. Matteus 5:44, Lukas 6:27). Den andliga traditionen som vi står i vittnar om att fred är vägen till fred. Sveriges kristna råd har följdaktligen granskat den framlagda utredningen utifrån kyrkornas kallelse att bygga fred och verka för nedrustning, även i ett försvårat säkerhetspolitiskt läge.

Det aktuella säkerhetspolitiska läget är allvarligt och medlemskyrkorna i Sveriges kristna råd är högst oroade och mycket bedrövade över Rysslands brutala angreppskrig mot Ukraina, den allvarliga situationen i Mellanöstern, det uppskruvade tonläget i internationell politik och det ökande antalet väpnade konflikter och dess konsekvenser. Alltmer skjutvapenvåld i Sverige är också en fråga som väcker oro och engagemang i medlemskyrkorna.

Sveriges medlemskap i försvarsalliansen Nato innebär förpliktelser. Sveriges kristna råd förstår många av förslagen i SOU 2024:77 som ett svar på dessa åtaganden. Det inkluderar den föreslagna presumtionen för exporttillstånd till andra Nato-länder både i fredstid i enlighet med artikel 3 och vid ett angrepp som kan utlösa artikel 5 i det Nordatlantiska fördraget. Vi vill samtidigt påminna om att ökad vapenhandel sällan är svaret på samtidens utmaningar och att alla medlemsstater i Nato inte är stabila demokratier. En fortsatt effektiv exportkontroll av krigsmateriel som bygger på en samlad helhetsbedömning, även till andra Nato-länder, är viktigt för att värna den restriktiva grundhållningen i svensk vapenexport.

Vapenproduktion och stärkt militär förmåga innebär även en ökad påverkan på klimat och natur och minskade resurser till exempelvis fattigdomsbekämpning och förebyggande av konflikter. När konflikter hanteras med vapen är kvinnor och barn extra utsatta. Det är viktigt att det försvårade säkerhetspolitiska läget inte underminerar arbetet med de globala målen i Agenda 2030.

Sveriges kristna råds yttrande

- Sveriges kristna råd *anser* att Sveriges regelverk kring krigsmaterielexport fortsatt ska vara restriktivt. Sveriges kristna råd vill understryka betydelsen av att en helhetsbedömning alltid tillämpas även vid exportkontrollärenden som avser andra Nato-länder. Sveriges kristna råd konstaterar att det finns en betydande variation gällande demokrati och respekt för mänskliga rättigheter Nato-länder emellan och därtill sker i det nuvarande osäkra säkerhetspolitiska landskapet snabba förändringar vad gäller dessa frågor i enskilda länder. Detta måste beaktas i exportkontrollärenden.
- Sveriges kristna råd *betonar* att de ovillkorliga hinder som ställs upp i exportkontrollregelverket – dvs om ett tillstånd skulle strida mot en internationell överenskommelse som Sverige har biträtt, ett beslut av FN:s säkerhetsråd, OSSE eller EU – måste utgöra absoluta hinder för att bevilja ett tillstånd, oavsett alliansförhållanden.
- Sveriges kristna råd *anser* att utredningens förslag vad gäller en mer ändamålsenlig reglering av underleverantörer av krigsmaterielkomponenter kan ses som rimlig. Detta utifrån att dagens regelverk om tillståndskrav i alla led kan kringgås genom att använda sig av underleverantörer utomlands, vilket försvårar god exportkontroll.
- Sveriges kristna råd *ser risker* med en svensk anslutning till avtalet "Agreement Concerning Export Controls in the Field of Defence". Detta mot bakgrund av att det kan medföra att de helhetsbedömningar som kännetecknar den svenska exportkontrollen inte tillämpas när något annan stat ansvarar för exportkontrollen i gemensamma krigsmaterielprojekt. Vidare bedömer Sveriges kristna råd att det riskerar att leda till att krigsmaterielexport där svenska företag medverkar sker till en vidare krets av länder än vad som vore fallet om sedvanlig svensk exportkontroll tillämpades. Den ventil, i form av möjlighet för ett nationellt veto som finns i avtalet, avser enbart fall som riskerar att skada direkta nationella intressen eller nationell säkerhet och kan därför förutses tillämpas mycket restriktivt. Utredningen konstaterar själv i sin konsekvensanalys av ett svenskt tillträde till avtalet: "Mot bakgrund av att praxis skiljer sig åt mellan de deltagande länderna i fråga om möjliga mottagarländer av krigsmateriel är det möjligt att produkter som innehåller svenska system och komponenter kommer att exporteras till länder som Sverige inte beviljar direkt export till".
- Sveriges kristna råd *tillstyrker* utredningens förslag att civil skjutvapenproduktion ska regleras i vapenlagen och att illegal tillverkning av skjutvapen kriminaliseras redan på förstadiet.
- Sveriges kristna råd *tillstyrker* utredningens förslag om att kravet på att lämna underrättelse enligt 12 § krigsmateriellagen ska gälla vid försäljning, upplåtelse eller förmedling av

krigsmateriel eller tekniskt bistånd till någon i utlandet. Inte minst är det viktigt att kravet att redovisa marknadsföring i utlandet av krigsmaterielprodukter består.

- Sveriges kristna råd *bedömer* utredningens förslag om redovisnings- och deklarationsskyldighet som rimlig, men anser, med beaktande av den stora omsättning som en del av de berörda avtalen omfattar, att den högsta sanktionsavgiften bör sättas högre än det nu föreslagna maximibeloppet, för att bättre kunna uppnå avsedd effekt.

För Sveriges kristna råd

Sofia Camnerin, generalsekreterare
Handläggare: **Kristina Hellqvist**

Sveriges kristna råd är en kristen paraplyorganisation med 27 medlemskyrkor och 3 observatörer. I dessa ryms bredden av olika kristna traditioner i vårt land. Med grund i kristen tro är kyrkorna i Sverige, liksom runt om i världen, engagerade i frågor som rör människors liv, värdighet och rättigheter.